

CRNA GORA
SKUPŠTINA
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-63-8/18-33/
Podgorica, 28. septembar 2018. godine

INFORMACIJA
SA SASTANKA ČLANA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE,
POSLANIKA MIRSADA MURIĆA SA EKSPERTKINJAMA KOJE SPROVODE
ANALIZU INTER-SEKTORSKE PODRŠKE RAZLIČITIH SISTEMA DJECI SA
SMETNJAMA U RAZVOJU U CRNOJ GORI I NJIHOVIM PORODICAMA,
održanog u Podgorici, 27. septembra 2018. godine

Poslanik Mirsad Murić, član Odbora za ljudska prava i slobode sastao se sa ekspertkinjama Roxanom Irimia i Sonjom Vasić koje sprovode analizu inter-sektorske podrške različitih sistema djeci sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori i njihovim porodicama.

Na sastanku održanom u Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori učestvovao je i predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje dr Suad Numanović.

Proces izrade Analize iniciralo je Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori u skladu sa Zaključkom sa sjednice Savjeta za prava djeteta, održane 17. jula 2018. godine.

Ekspertkinje su pojasnile da će Analiza biti usmjerena na podršku Vladi Crne Gore, odnosno Savjetu za prava djeteta u definisanju podrške djeci sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori i njihovim porodicama. Planirano je da se sačini izvještaj koji će sadržati nalaze i preporuke za definisanje budućih politika zasnovanih na dokazima u cilju poboljšanja multisektorske saradnje i sistemskog odgovora, socijalne uključenosti djece sa smetnjama u razvoju i za razvoj smjernica za jačanje nacionalnog sistema usluga za ovu ranjivu populaciju.

Poslanik Mirsad Murić je upoznao ekspertkinje sa ključnim aktivnostima koje Odbor za ljudska prava i slobode kontinuirano preduzima na zaštiti prava djeteta, sa akcentom na djecu sa smetnjama u razvoju. Pored aktivnosti u zakonodavnoj oblasti, ovaj Odbor posebnu pažnju posvećuje kontrolnoj i nadzornoj ulozi. Članovi Odbora često posjećuju ustanove u kojima borave djeca sa smetnjama u razvoju, kao što su dnevni centri koji omogućavaju dnevni boravak djece, njihovu socijalizaciju i inkluziju u zajednicu. U posjetama, po pozivu Odbora, učestvuju i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, predstavnici nadležnih državnih organa, međunarodnih i nevladinih organizacija i svi učesnici su u prilici da se uvjere u kvalitet rada ovih ustanova i usluga koje se pružaju djeci sa smetnjama u razvoju. Naglasio je da su na sjednicama Odbora učestvovala i djeca iz Dječjeg doma „Mladost“ i Centra „1. jun“ koja su u decembru 2011. povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava, po prvi put imala pravo koje im je definisano članom 12 Konvencije UN o pravima djeteta.

Poslanik Murić je informisao ekspertkinje o Konsultativnom saslušanju na temu „Aktivnosti u oblasti obezbjeđivanja pristupačnosti za lica sa invaliditetom u Crnoj Gori“, održanom na zajedničkoj sjednici Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje u februaru 2018. godine i najavio održavanje Kontrolnog saslušanja predstavnika nadležnih organa na kojem će biti ispraćena realizacija Zaključaka sa Konsultativnog saslušanja, povodom realizacije standarda pristupačnosti fizičkog okruženja, prevoznih sredstava, informaciono-komunikacionih tehnologija, javnih objekata i usluga.

Na sastanku je naglašeno da su kampanje značajno uticale na svijest i podršku građana ostvarivanju prava djece sa smetnjama u razvoju i predstavljeni su impresivni rezultati trogodišnje kampanje „Govorimo o mogućnostima“ koju su realizovali Vlada Crne Gore i

UNICEF, a kojoj se pridružio i Odbor za ljudska prava i slobode. Istaknuto je da se procenat građana Crne Gore kojima je prihvatljivo da dijete sa smetnjama u razvoju ide u isto odjeljenje sa njihovim djetetom povećao sa 35% prije kampanje na 80% u decembru 2013. godine kada je kampanja završena i taj je procenat ostao isti dvije godine po završetku kampanje. Istovremeno se procenat građana Crne Gore koji prihvataju da dijete sa smetnjama u razvoju može biti najbolji prijatelj njegovog djeteta povećao sa 22% prije kampanje na 51% u istom periodu, dok se dvije godine nakon završetka kampanje taj procenat povećao na 60% u januaru 2016.

Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje dr Suad Numanović je informisao o zakonima i strateškim dokumentima koja se odnose na lica sa invaliditetom, sa posebnim osvrtom na Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom. U skladu sa Zaključkom Skupštine Crne Gore, donesenim na predlog Odbora za ljudska prava i slobode, izvršena je detaljna analiza usklađenosti 59 Zakona sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima osoba sa invaliditetom i definisane su preporuke za dalje usaglašavanje 34 zakona. Ocijenio je da je zakonodavstvo u ovoj oblasti dobro, ali veću pažnju treba usmjeriti na doslednu implementaciju kvalitetnih zakona i strateških dokumenata sa akcionim planovima. Saopštio je da u Crnoj Gori ne postoji jedna institucija koja se bavi pravima djece sa smetnjama u razvoju, već to radi niz institucija koje međusobno saraduju.

Poslanik Numanović je ukazao na važnu ulogu lokalnih samouprava u zaštiti prava djece sa smetnjama u razvoju, uz ocjenu da intenzitet podrške ovoj populaciji često zavisi od finansijskih sredstava kojima država i lokalne samouprave raspolažu. Mišljenja je da je neophodno jačati stručne sposobnosti i znanje zaposlenih u dnevnim centrima za djecu sa smetnjama u razvoju, kako bi roditelji bili dodatno ohrabreni da svoju djecu šalju u dnevne centre. Ocijenio je da je zdravstvena zaštita djece sa smetnjama u razvoju na zadovoljavajućem nivou, kao i da su im obezbijedena prava iz oblasti socijalne zaštite. Mišljenja je da bi sve servise za lica sa invaliditetom korisnici sami trebali da plaćaju, ali prethodno im treba obezbijediti dovoljan iznos socijalnih davanja za kvalitetan život. Poslanik Numanović je naglasio da je vidljiv napredak u obrazovanju lica sa invaliditetom i da crnogorsko društvo postaje inkluzivno.

Dr Suad Numanović je informisao ekspertkinje i o procesu deinstitutionalizacije navodeći da su djeca sa smetnjama u razvoju koja su nekada bila smještena u Zavodu "Komanski most" sada u Maloj grupnoj kući u Bijelom Polju. Takođe, u posljednjih godinu i po u Dječiji dom "Mladost" u Bijeloj nije smješteno nijedno dijete uzrasta do tri godine. Ukazao je da dostupnost dnevnih centara i drugih servisa za djecu sa smetnjama u razvoju nije jednaka za djecu iz gradskih i seoskih sredina, ali i u razvijenoj Velikoj Britaniji ovakvi servisi uglavnom su dostupni samo za djecu iz gradskih sredina.

Ekspertkinje su se interesovale za kvalitet usluga koje se pružaju djeci sa smetnjama u razvoju u dnevnim centrima, odnosno za način na koji se vrši kontrola njihovog rada od strane nadležnih institucija. Ekspertkinja Sonja Vasić je podsjetila na konstataciju sadržanu u Preporukama Komiteta Ujedinjenih nacija za prava osoba sa invaliditetom upućenim Crnoj Gori da su "*dnevni centri postali male institucije na lokalnom nivou*", navodeći da ona smatra da to nije tako, ali činjenicama treba dokazati kakav je njihov značaj.

Ekspertkinje je interesovalo na koji način Odbor za ljudska prava i slobode ostvaruje saradnju sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda i nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom djece sa smetnjama u razvoju i njihovim porodicama.

Poslanik Mirsad Murić je informisao o multisektorskom radu Odbora za ljudska prava i slobode i veoma kvalitetnoj saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda. Ukazao je da Zaštitnik učestvuje na brojnim sjednicama i drugim

aktivnostima Odbora, kao i da Odbor razmatra Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Takođe, informisao je o saradnji sa Savezom udruženja roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju „Naša inicijativa“ sa kojima članovi Odbora organizuju redovne sastanke radi upoznavanja sa problemima djece sa smetnjama u razvoju i njihovih roditelja. Ponovio je da su se članovi Odbora za ljudska prava i slobode i ostali učesnici posjetama dnevnim centrima uvjerali u kvalitet rada ovih ustanova, stručnost kadra i kvalitet usluga obezbijeđenih korisnicima. Dnevni centri postoje u svim većim gradovima u Crnoj Gori i to u: Bijelom Polju, Nikšiću, Pljevljima, Herceg Novom, Plavu, Ulcinju, Cetinju, Beranama, Mojkovcu, Rožajama, Danilovgradu, Podgorici i u sklopu transformacije JU Dječji dom „Mladost“ u Bijeloj. U 13 dnevnih centara evidentirano je 185 korisnika usluge dnevnog boravka djece i mladih sa smetnjama u razvoju, a Ministarstvo rada i socijalnog staranja opredjeljuje 150 eura mjesečno po korisniku za sve dnevne centre u Crnoj Gori.

Poslanik Numanović je dodao da postoje jasno utvrđeni standardi koje dnevni centri za djecu sa smetnjama u razvoju treba da zadovolje, kao i da stručno osoblje mora posjedovati odgovarajuće znanje i sposobnosti za rad sa ovom ranjivom populacijom. Saopštio je i da nadležni inspekcijski organi provjeravaju kvalitet rada ovih servisa.

Ekspertkinje su ocijenile da bi bilo neophodno izvršiti monitoring-analizu dosadašnjih rezultata rada dnevnih centara u Crnoj Gori, jer je važno da se činjenicama i konkretnim podacima potkrijepi opravdanost njihovog postojanja i kvalitet rada. Ekspertkinja Sonja Vasić je naglasila da međunarodne organizacije zahtijevaju analize i precizne podatke o rezultatima rada u svim oblastima, a za dnevne centre nije urađena takva analiza, niti za centre za djecu sa smetnjama u razvoju koji postoje u zdravstvenom sistemu.

Podsjećajući da je članom 33 Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom propisano da će države ugovornice odrediti jedno ili više tijela u okviru svoje vlade za pitanja koja se odnose na primjenu ove Konvencije, ekspertkinja Vasić je upitala kako se ova odredba primjenjuje u Crnoj Gori.

Poslanik dr Suad Numanović je saopštio da se resorna ministarstva, u skladu sa svojom nadležnošću, bave pitanjima koja se odnose na prava lica sa invaliditetom, a djecom sa smetnjama u razvoju bavi se i Savjet za prava djeteta.

Učesnici sastanka su zaključili da je Crna Gora ostvarila napredak u zaštiti prava djece sa smetnjama u razvoju, o čemu svjedoče i podaci iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori. U narednom periodu veću pažnju treba posvetiti objedinjavanju podataka o djeci sa smetnjama u razvoju, evaluaciji i monitoringu svih aktivnosti realizovanih u skladu sa strateškim dokumentima i akcionim planovima.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković